Graven naar de lotgevallen van de verzetsstrijder Boy Ecury

Ted Schouten maakt driedelige documentaire voor Antilliaanse televisie

ORANJESTAD — Wie langs de L.G. Smithboulevard in de richting van Oranjestad rijdt ziet aan zijn rechterhand de buste van een jongeman, die in een parkje staat met daarnaast een vlaggemast waar op feestdagen de Arubaanse vlag gehesen wordt. De overheid noemde dit het "Boy Ecury plein". Op deze wijze wilde Aruba de jonge Arubaan eren, die op 22-jarige leeftijd voor een Duits vuurpeleton de dood vond op de Waalsdorper vlakte.

Segundo Jorge Adelberto Ecury werd op 23 april 1922 op Aruba geboren. Hij vertrok in 1937 naar Nederland om te gaan studeren. In juli 1944 werd hij wegens werk in het ondergronds verzet — toen hij met een belangrijke opdracht naar Rotterdam was gegaan — gegrepen en op 6 november 1944 doodgeschoten. In April 1947 werd zijn stoffelijk overschot opgegraven en dankzij de KNSM naar Curaçao overgebracht. De overtocht van Curaçao naar Aruba vond plaats aan boord van hr.ms. van Speijk. De begrafenis op de katholieke begraafplaats aan de Boerhavestraat vond met militaire eer plaats.

Bij het lezen van de laatste uitspraken, die van Boy Ecury bekend zijn, wordt men getroffen door zijn houding en opvattingen. "In het huis van mijn ouders is er geen plaats voor een verrader". En: "Hij stelde er een eer in om een even flinke houding aan te nemen als onze vrienden, die wij den vorigen avond hadden zien weggaan en zei dat hij met een glimlach op de lippen zou sterven".

Het terrein van de Doodenvallei in de duinen

BOY ECURY

Volgend jaar is het veertig jaar geleden dat Boy Ecury de dood vond. Zijn neef, Ted Schouten, is reeds enige tijd bezig om meer te weten te komen over die laatste dagen van Boy. Amigoe ging met Ted Schouten praten, die aan de hand van vele gegevens en informatie volgend jaar met een TV productie in drie afleveringen hoopt te komen om vooral de persoon van Boy Ecury nader te belichten.

Het begon voor Ted Schouten toen hij in de oude papieren van zijn grootvader S.N. Ecury ging duiken. Niet alleen kwam hij veel informatie tegen, maar besefte ook, dat Boy als verzetsstrijder veel gedaan heeft. Zelfs vond hij tussen die papieren drie foto's van Duitse officieren, die vermoedelijk verantwoordelijk waren voor het doodschieten van Boy. Steeds meer kreeg Ted de indruk, dat vader Ecury eigenlijk nooit zijn kinderen — om hen te beschermen — alles verteld heeft. Bovendien zijn er 12 broers en zusters die elk over hun eigen informatie beschikken. Ted nam toen het besluit om de informatie uit de oude papieren en die van familie en kennissen bijeen te garen en er iets van te maken.

Hij zag dat een TV productie mogelijk was, vooral ook omdat je voor een dergelijke productie beelden nodig hebt. Beelden die de moeite waard zijn. In december 1982 diende hij het project in, in het kader dat STICUSA gelden beschikbaar stelt voor school producties en samenwerkingsprojecten. "Het duurde enige tijd, maar de persoon Boy Ecury had mij zo te pakken", aldus Ted Schouten, "dat ik aan mijn ingediende project als een foxterrier bleef hangen, het was voor mij te belangrijk geworden". Ook het feit dat zijn grootvader verschillende malen probeerde te laten publiceren wat er allemaal gebeurde en daarin niet slaagde, waarbij deze de opmerking plaatste "ik hoop nog eens dat iemand anders hier wel in zal slagen", was voor Ted aanleiding door te gaan. In augustus 1983 werd overeenstemming bereikt, de budgettaire problemen de wereld uitgeholpen en op 2 september vertrok hij naar Nederland.

"We hebben drie weken voor onderzoek gebruikt, daarna gingen we er met de cameraman opuit om opnamen te maken. Het was een gekkenhuis, maar we hebben het gehaald", aldus Schouten, die daarbij vertelt dat er in Nederland in feite geen problemen waren. Het was voor hem alleen maar natrekken van gegevens, die hij al in zijn bezit had. Maanden van tevoren had hij al een lijst met instanties en personen die hij nodig had, gestuurd aan Wil van der Meijden van de Wereldomroep die zijn partner in deze co-productie is.

Bij de vele besprekingen deed Ted Schouten zich niet voor als familielid van Boy, dit om te voorkomen dat in emotionele gesprekken, dingen gezegd werden om hem een plezier te doen. Hij zei van de productiedienst van de A.T.M. te zijn, hetgeen juist is. Overigens werkte dit uitstekend omdat bepaalde mensen zich beter durfden uit te drukken, toen zij wisten dat er geen band was. "Ik heb het expres zo gedaan, omdat ik objectief wilde blijven". De heer Schouten geeft wel toe dat toen hij de brief van zijn grootvader vond, dat ooit één van zijn kinderen de kans krijgt over Boy te publiceren, dit als kleinkind weliswaar invloed op hem had. "Maar ik nam me heilig voor objectief te blijven en informaties over te brengen. Een documentaire heeft pas waarde als je voor honderd procent er naar streeft om objectief te zijn en authentiek materiaal te gebruiken voor zover mogelijk".

Rijksinstituut oorlogsdocumentatie

Zeer interessant was het bezoek dat Ted Schouten bracht aan het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie te Amsterdam, gevestigd in een statig herenhuis, maar wel met een uitzonderlijk zware deur. Een oude koopmanswoning, waarin een schat aan gegevens over de jaren tijdens en na de oorlog bewaard blijven.

In een eerste gesprek met mevrouw Gerritsen van dit instituut, merkte deze op "betere informatie dan U heeft hebben we niet". Ze hielp zoveel mogelijk.

Zo stond in de papieren die Schouten bij zich had, dat Boy Ecury verraden is door — er stonden twee namen in zijn informatie — "kleine keesje" en "keesje bitter". Hij dacht, dat dit schuilnamen waren, maar uit gesprekken — men wilde geen namen vrij geven omdat nabestaanden daartegen bezwaren konden maken — bleek dat het Bitter was. Hieruit wist Ted dat zijn informatie juist was.

Van het Rijksinstituut kreeg hij ook copiën van vonnissen van twee Duitsers, die betrokken waren bij het doodschieten van Boy. Bij het instituut stond men er versteld van dat hij foto's van betrokken Duitsers had en op die basis kon men ook de vonnissen vinden.

De heer Schouten ging daarna op zoek naar mensen, die hem meer zouden kunnen vertellen over Keesje Bitter. Hij kwam hierdoor terecht bij de heer Brantenaar, directeur van de Kamer van Koophandel in Rotterdam, die destijds tegelijkertijd met Boy werd opgepakt. Op 5 november 1944 werd hij gelijk met Boy berecht — als er tenminste gesproken kan worden van berechting — en maakte de laatste levensuren van Boy mee.

Hij belde een kennis om nadere inlichtingen over Keesje Bitter en kreeg daardoor te horen, dat Keesje na de dood van Boy door verzetstrijders werd opgepakt. Bitter was verzetsstrijder, had bij aanhouding door de Duitsers doorgeslagen en zeventien maal verraad gepleegd nadat hij gemarteld was. Toen de verzetstrijders hiervan hoorden, trachtten ze hem eerst met vergif van kant te maken. Toen dat niet lukte, werd hij doodgeschoten en met stenen aan de voeten in het Boerengat te Rotterdam gedumpd. Ted Schouten maakte ter plaatse de nodige opnamen. De heer Brantenaar zat zelf niet actief in het verzet, doch had hen wel onderdak geboden.

"Ik kreeg koude rillingen", zo vertelt Ted over het gesprek met Brantenaar, "toen deze mij bevestigde dat Boy voor zijn dood verklaard had dat hij met een glimlach op zijn lippen zou sterven." De heer Brantenaar had dit ook aan de vader van Boy laten weten, terwijl in de hal van zijn huis nog een Engels gedicht hangt over niet bij de pakken neer te gaan zitten, maar te blijven glimlachen.

De heer Brantenaar vertelde aan de hand van gebeurtenissen de sfeer waarin de verzetstrijders leefden: "Als ze opgepakt werden, berustten zij erin, omdat zij wisten dat hun tijd gekomen was. Op weg van Rotterdam naar Scheveningen waren de Duitsers de weg kwijt. Eén van de vrienden van Boy, die tesamen met hem zou worden doodgeschoten, wees de Duitsers de weg. Het typeert de tijd van toen".

Het heeft dagen geduurd voordat Ted Schouten de juiste plaats vond waar Boy werd doodgeschoten. Hij beschikte over een tekening van de Dodenvallei in de duinen, waar bij de letter A een pijl stond. Eerst later bleek dat dit de plaats was.

In eerste instantie trok hij naar de Waalsoppervlakte, waar men hem verteld had, dat de executieplaats tegenover de rijksspeurhondenschool zou liggen. Het stikt ter plaatse van duinranden, maar geen voldeed aan de foto, die Ted in de papieren van zijn grootvader had gevonden. "We zijn daar gaan lopen", aldus Ted, "vlak achter de banen liepen we een boswachter tegen het lijf en praatten met hem. Hij wist alleen van de situatie na de oorlog en zei tegen hen: "Ik ben er bij geweest, bij de schietpartijen. Mussert is op één van deze banen doodgeschoten, maar de plaats werd niet bekend gemaakt om geen "bedevaart" in de hand te werken".

Uiteindelijk kwam men bij een schietclub van de politie terecht, die iets verder ligt. Een jonge kerel, die als "kogelvanger" fungeerde, dacht dat dit de plaats wel zou zijn, maar er klopte niets van. Men bracht hen naar plaatsen waar na de oorlog opgravingen waren gedaan, heuvel op, heuvel af.

"We hadden daar opnamens kunnen maken", vertelt Ted Schouten, "maar ik was niet tevreden. Ergens klopte het niet. Ik ging niet in op het gezegde een duin is een duin".

In zijn eentje ging hij voor informatie naar het Rode Kruis, waar hij fantastisch geholpen werd. Hij las het rapport over de opgraving van Boy, bestudeerde schets en situatie-tekeningen. Bij het lezen van het gedenkboek van het Oranje Hotel viel hem uiteindelijk op, dat in de nieuwste druk bij de tekening van de Dodenvalley geen letter A staat. Toen besefte hij dat de pijl bedoelde dat het bij het gebied in A gebeurd moest zijn.

Met toestemming van een gemeentelijke dienst, die het bedoelde terrein beheert, maakte TED de tocht langs de toevoerwegen die de Duitsers gebruikten om hun slachtoffers naar de Duinen te brengen. Hij kwam ondermeer langs de plaats waar Hanny Schaft uit Haarlem werd doodgeschoten.

Toen hij op een gegeven ogenblik op een stukje land stond, gelegen tussen baan zes en baan zeven, zag hij de vlakte die overeenkwam met de in zijn bezit zijnde foto's. "Ik was blij dat ik koppig was, dat ik niet zo maar een duin gefilmd had". Hij vond ter plaatse nog twee verroeste kogelhulzen: "dan is het net of het verleden op je afkomt". Voor Ted Schouten was het een ogenblik dat hij niet vlug zal vergeten, de zon ging langzaam onder en in de verte hoorde hij soldaten op de schietbanen oefenen.

Tijdens het verblijf in Nederland werden opnamen gemaakt in St. Louis te Oudenbosch waar Boy op zat. "Wij leerden daar Boy eveneens kennen. Het was voor ons de eerste kennismaking met een Arubaan". Als we dat in gesprek met Ted Schouten naar voren brengen komt het gesprek op de persoon van Boy, zoals hij daarover hoorde vertellen niet alleen op St. Louis, maar ook tijdens interviews met mensen die Boy gekend hebben, waar hij in huis woonde, zijn vriendin en vele anderen. Ted stelt daarbij, dat hij in die gesprekken benadrukte dat hij alles wilde achterhalen over de mens Boy Ecury, hoe hij was, hoe hij zich gedroeg, hoe hij zich voelde, had hij bepaalde negatieve trekjes enz.

"Ik ben ervan overtuigd", zo legt Ted Schouten zijn ervaringen vast, "dat Boy in de loop der jaren door prettige en minder prettige ervaringen, groeide tot een man, die niet dacht: het gaat me niet aan. Integendeel, hij zette zich in!" Ook de huidskleur komt ter sprake. "Het is nu al niet gemakkelijk voor een Antiliaan met donkere huidskleur om in Nederland te leven, laat staan in het Nederland van vóór de Tweede Wereldoorlog. Toen kon je de Antillianen op één hand tellen. Voor Ted staat wel vast: Boy was trots, had lange tenen, hij pikte het niet. Toen het verzet in Nederland begon, toen jongens opgepikt werden om in Duitland te gaan werken, de joden vervolgd werden en vele andere feiten plaatsvonden waardoor de Duitsers hun superieuriteit wilden tonen, bleef Boy niet achter en deed mee aan het verzet.

Uit de beschikbare gegevens is komen vast te staan dat Boy Ecury niet gemarteld is. Hij bekende direct dat hij lid van het verzet was, dat hij daar een Duitser had doodgeschoten of een trein had laten ontsporen. Hij wist dat hij voor het onvermijdelijke stond. Dat er in het huis van zijn vader geen plaats was voor een verrader. "Het kan de invloed geweest zijn van de dolle dinsdag", zo merkt Ted Schouten op, "dat men overmoedig werd, maar ik geloof dat het een karaktertrek was".

De productie over Boy Ecury zal drie afleveringen beslaan, ieder van een half uur. Begin van het volgend jaar worden nog opnames gemaakt op Aruba en Curaçao, interviews, de begraafplaats enz. Ted verwacht in maart helemaal klaar te zijn. Voor hem is de zaak dan niet afgedaan: "Het kan jaren duren maar ik ben wel van plan, alle gegevens enz. die ik verkregen heb over Boy in een boek e vast te leggen.

JOVADESCH

TED SCHOUTEN

Boy Ecury wist dat er in het huis van zijn vader geen plaats was voor een verrader.

ORANJESTAD — "Nooit heb ik zo bij die figuur van Boy Ecury, ofschoon hij mijn oom is, stilgestaan. Dat kwam omdat ik te weinig informatie over hem had en de informatie die ik kreeg was te subjectief". Aan het woord is Ted Schouten (28) productiemanager van Tele Aruba die aan de vooravond van de veertigste sterfdag van de Arubaanse verzetsstrijder Boy Ecury -- tesamen met zijn partner in deze, Wil van der Meijden van de Wereldoproep, en dankzij financiele steun van de STICUSA -- doende is om een productie — in drie afleveringen — samen te stellen over de persoon Boy Ecury. De afgelopen maanden was hij hiervoor in Nederland en sprak er met verschillende mensen, die Boy tot de laatste dagen van zijn leven hebben gekend en gesproken. Hij bracht ook een bezoek aan de Waalsdorpervlakte waar Boy Ecury op 6 November 1944 de dood vond voor een Duits vuurpeleton.

"Mijn moeder zegt: Ik ben de Macamba in de familie, vermoedelijk omdat ik niet te emotioneel bent", zo merkt Ted Schouten in het gesprek op. Uit het gesprek blijkt nog eens duidelijk bovendien dat Ted zich niet met een kluitje in het riet liet sturen om zo maar opnamen te maken, doch zocht en zocht, totdat hij de plaats vond waar Boy met anderen de dood vond."

En als je hem nu over Boy Ecury vraagt, dan kan hij daar uren over vertellen. Nu hij de nodige infomatie heeft kunnen natrekken is voor hem Boy, niet alleen zijn oom, maar ook een begrip geworden.